

Za početak ćemo krenuti od pretpostavke da roditelji putuju zajedno sa svojim detetom. Ovo je najbolja moguća opcija. Let avionom je prilično stresan i detetu će biti mnogo lakše da se suoči sa nepoznatom stresnom situacijom ukoliko su uz njega oni kojima najviše veruje i koje poznaje i voli. Dakle, gledajte da na put odlazite zajedno, posebno ukoliko je dete malo. Ovo je i najisplativija opcija, pošto u tom slučaju aviokompanije odobravaju popuste za decu koji nimalo nisu beznačajni. Dete staro do dve godine se u avio saobraćaju označava kao beba (**infant**, skraćeno: **INF**) i kao takvo ima pravo na najpovlašćeniji prevoz. Karta za infanta košta tek 10% od cene karte za odrasle, a i takse su prilično redukovane i svode se na međunarodno osiguranje tokom leta koje je obavezno. Beba nema posebno sedište, već je neko od roditelja drži u krilu. Ukoliko pak roditelji žele posebno sedište za svoju bebicu onda se u tom slučaju primenjuje sledeći tarifni razred i bebi se naplaćuje karta kao za dete od dve do 12 godina (**child**, skraćeno **CHD**), a ona najčešće iznosi 67% od redovne cene karte za odrasle. Kako se aerodromske i sve ostale takse plaćaju po sedištu tako i dete u ovom slučaju plaća pun iznos svih taksi kao i odrasle osobe. Starija deca (od 12 do 16 godina, **youth**, skraćeno: **YTH** u rezervaciji ili **ZZ** u oznaci tarife) plaćaju kartu sa juniorskim popustom, ukoliko je predviđen za određenu tarifu. Ukoliko ga nema cena je ista kao i za odrasle putnike. O svim popustima treba razgovarati sa agentom prilikom pravljenja rezervacije. Obavezan podatak koji se mora uneti u rezervaciju je datum rođenja deteta. Na ovaj način rezervacioni sistem će automatski primeniti odgovarajući popust. Svi ovi popusti se odnose samo na decu koja putuju u pratnji jedne odrasle osobe. Pratnju deteta ne moraju nužno činiti njegovi roditelji ili staratelji, to može biti bilo koja odrasla osoba koja putuje zajedno sa detetom i preuzima odgovornost za njega. Pojedine kompanije dozvoljavaju da svako stariji od 16 godina može biti pratnja deteta, nije neophodno da osoba u pratnji bude punoletna. Ukoliko je putovanje u domaćem saobraćaju, unutar jedne države, osoba koja prati dete ne mora da ima nikakvo posebno ovlašćenje, ali je poželjno da ima bilo koji vid identifikacionog dokumenta sa fotografijom. Ovo se posebno odnosi na pratioca koji još nemaju ličnu kartu, jer pretpostavka je da je oni koji je imaju uvek nose sa sobom. Bar bi trebalo! Najveći problem nastaje ukoliko dete i njegov pratilac putuju u inostranstvo. U ovom slučaju mora se ispoštovati stroga birokratska procedura koja je u potpunosti ispravna. Ako dete putuje sa jednim roditeljem, onda taj roditelj mora da poseduje izjavu drugog roditelja da je suglasan da dete putuje u inostranstvo. Ovo je posebno važno ukoliko su roditelji razvedeni ili čak u braku, ali nemaju isto prezime. Ako je jedan od roditelja umro, drugi mora poneti sa sobom umrlicu kao dokaz. Ukoliko to ne učini, službenici aviokompanije imaju pravo da odbiju prevoz. Često se dešava da deca putuju sa drugim članovima porodice, starijom braćom ili sestrama, bakom ili dekom, nekim od rođaka ili čak sa kućnim prijateljima. U ovom slučaju procedura je ista samo što je sada potrebna saglasnost oba roditelja. Koliko god da ovo zvuči komplikovano, nije baš tako. Potreban je samo jedan papir overen u opštini i ništa drugo. Na ovaj način se deca štite od kidnapovanja, a ne treba zaboraviti koliko su česti slučajevi trgovine decom svih uzrasta. Kao što smo već pominjali na početku, najveći problem predstavljaju nepraćena deca (**Unaccompanied minors**, skraćeno **UNMR** ili **UM**) svih uzrasta. Ovde su pravila toliko različita i komplikovana da je potrebno utrošiti poprilično vremena za pripreme i proučavanja. Prvi problem sa kojim ćete se sresti je neznanje agenata, kako onih u turističkim agencijama tako i u samim aviokompanijama. Ova pravila su izuzetno detaljna, na desetak strana minimum, a i procedure za rezervaciju karte su maksimalno iskomplikovane. Svaka aviokompanija propisuje drugačija pravila i agent će morati obavezno da ih sve detaljno pregleda i prouči. Ono što je najčešći standard kod većine kompanija je gornja starosna granica deteta koje nikako ne sme da putuje samo, a to je pet godina. Deca od pet do 12 godina mogu da putuju sama, ali uz posebnu doplatu i u tom slučaju plaćaju punu cenu avionske karte za odrasle osobe i to standardnu cenu (najčešće "Y" klasa, koja je obično negde na sredini, između najjeftinije promotivne i najskuplje ekonomske). Pored toga, dete mora posedovati i izjavu roditelja. Ono što se obavezno zahteva još prilikom rezervacije je da se jasno i detaljno naznače osobe koje će dopratiti dete do aerodroma i one osobe koje će ga sačekati na krajnjoj destinaciji. To mogu da budu roditelji, rođaci ili prijatelji. Za decu ispod pet godina pratnja odrasle osobe je obavezna i u slučaju da dete putuje samo, aviokompanija mu određuje pratnju, to jest hostesu (taj posao obavlja obično neko od kabinskog osoblja). Ova procedura zahteva posebne doplate. Dete plaća standardnu cenu karte za odrasle umanjenju za dečji popust, plus nadoknadu za pratioca u iznosu jedne pune karte u jednom pravcu. Ukoliko roditelji žele i starije dete (od pet do 12 godina) može dobiti pratioca i u tom slučaju se primenjuju tarife i nadoknade kao za dete do pet godina. Deca starija od 12 godina mogu putovati sama. Za sve ove slučajeve deca moraju posedovati urednu dokumentaciju

(pasoš, vizu, saglasnost roditelja za putovanje u inostranstvo, adrese i kontakt podatke osobe koja ih prati na put i osobe koja ih dočekuje). U zavisnosti od propisanih pravila aviokompanije i tipa aviona na određenoj liniji preciziran je broj dozvoljene nepraćene dece po letu. U Jat Airways-u i većini drugih kompanija je dozvoljeno dvoje nepraćene dece po letu kojima je potrebna pratnja (do pet godina). Zbog ovoga svako nepraćeno dete uneto u rezervaciju mora biti odobreno od strane aviokompanije. Tek nakon potvrde kompanije može se izdati karta. Za školska i grupna putovanja važe sva ista pravila s tim što tada deca imaju pratnju nastavnika, vaspitača ili vođe grupe koji je odgovoran za njih. Ova osoba mora posedovati saglasnosti svih roditelja ukoliko izvodi decu van matične države. Treba reći da ovakva pravila za prevoz dece na međunarodnim linijama važe od prošle godine i za Crnu Goru. Razni formulari koji su potrebni da se popune mogu se naći na šalterima aviokompanija na aerodromu, gde ih roditelji koji prate svoju decu mogu zatražiti i popuniti. Registracija nepraćene dece se obavlja ranije nego regularan check-in i potrebno je na aerodrom doći bar pola sata ranije od uobičajenog termina. O ovim se detaljima treba raspitati prilikom rezervacije karte. Roditelji koji prate svoju decu mogu zatražiti od aviokompanije posebnu propusnicu kako bi decu doveli u sam gejt, osim ako pravila aerodroma ne zahtevaju drugačije. Ako je prolazak do gejta nedozvoljen, osoblje aviokompanije preuzeće decu na za to predviđenom mestu. Najvažnije što treba uraditi je da se roditelji dobro i do detalja raspitaju pre same rezervacije, da kada urade rezervaciju naprave spisak potrebnih stvari i da se pridržavaju pravila. Većina kompanija ne prima nepraćenu decu na letove koji nisu non-stop letovi već imaju presedanje. Takođe se ne primaju deca na poslednje letove za neku destinaciju u jednom danu. Ukoliko dođe do nepredviđenog sletanja na treći aerodrom ili povratka na aerodrom odakle se krenulo, osoblje aviokompanije će kontaktirati osobu koja je dopratila dete na let i u razgovoru sa njom dogovoriće se o alternativnim rešenjima. Dete će biti prebačeno na neki drugi let ili će biti vraćeno na početni aerodrom. Zbog toga je veoma važno da osobe koje prate i dočekuju dete ostave više kontakt podataka kako bi službenici kompanije lakše stupili u kontakt sa njima. Veoma je važno i da se osobe koje prate i dočekuju dete identifikuju službenicima kompanije, tako da ne treba zaboraviti na validna dokumenta sa fotografijom. Tokom leta sa decom treba obratiti i posebnu pažnju na procedure u slučaju vanrednih situacija. Obratite pažnju na demonstraciju kabinskog osoblja na početku leta kada se govori o postupcima za slučaj gubitka pritiska u putničkoj kabini, kada ispadaju maske za kiseonik uvek se naglašava da roditelji treba prvo sebi da nameste masku, pa tek onda deci. Iako će se roditeljima ovakav redosled činiti nelogičnim veoma je bitno da oni ostanu prisebni, kako bi uspeali da se pobrinu za svoje dete na pravilan način. S obzirom na najnovije procedure za unos tečnosti u avion važno je da roditelji znaju da je hrana za bebe koja će se koristiti tokom leta izuzeta od ovog pravila, ali ne treba da se začude ako im aerodromsko osoblje zatraži da je probaju pred njima. Putovanje avionom nije jednostavno i zahteva brojne pripreme i traži puno razumevanja za stroge procedure. Sve je to u interesu putnika i sa ciljem njihove sigurnosti i bezbednosti, što se posebno odnosi na decu, koja nisu u stanju da se sama zaštite od potencijalnih problema. Roditelji treba da decu od rođenja navikavaju na letenje. Što ranije deca shvate da avion nije nikakav bauk pre će rasteretiti roditelje problema na putovanju. U novije vreme mnoge aviokompanije posebnu pažnju obraćaju na najmlađe putnike. Osmišljavaju se veoma raznovrsne i zanimljive aktivnosti tokom leta. Deca dobijaju igračke, slikovnice, bojanke, prikazuju im se crtaći. Klincima se takođe nude dečji "frequent flyer" programi koji im pružaju razne mogućnosti napredovanja i to sve kroz igru ili neku zanimljivu priču. Na ovaj način letenje će svima biti lepše, a roditeljima i lakše.

Novi uslovi prevoza trudnica na letovima

Trudnice se mogu prevoziti do 36. nedelje normalne, nekomplikovane trudnoće. U slučajevima komplikovane trudnoće (blizanci i slično), mogu se prevoziti do 32. nedelje. U periodu od 28. do 36. nedelje trudnoće, trudnica mora posedovati potvrdu svog ginekologa o starosti trudnoće i očekivanom terminu porođaja. Ova potvrda može biti izdata najranije u 28 nedelji trudnoće. Potrebno je da buduća majka direktno obavesti Jat Airways u vezi sa svojom trudnoćom već prilikom rezervisanja mesta na letu. Služba rezervacija je dužna da u rezervaciji putnikatrudnice (PNR) evidentira trudnoću starosti od 28 do 36 nedelja i upozna trudnicu sa obavezom posedovanja lekarskog uverenja. Ova informacija može se uneti i prilikom kupovine karte. Lekarsko uverenje trudnica mora nositi sa sobom i na zahtev posade dati na uvid. Putovanje avionom nije preporučeno tokom prvih sedam dana po porođaju. Putovanje avionom nije preporučeno tek rođenim zdravim bebama prvih sedam dana po rođenju.